

Bygga på landet

Avesta - Fagersta - Norberg

Denna skrift vänder sig till dig som planerar att bygga på landet i Avesta, Fagersta eller Norbergs kommun. Den innehåller information och rekommendationer som kan vara till nytta i planeringen av ditt nya hus.

Nya byggnader på landsbygden ska placeras och utformas med varsamhet så att de passar in i landskapet och blir ett naturligt komplement och en del av den befintliga landskapsbilden och bebyggelsen. Ett hus med bra utformning på en väl vald plats kan vara ett positivt tillskott till den befintliga bebyggelsen och landskapet.

Text: Aino Leijon och Pål Anders Stensson

Foton: Aino Leijon

Illustrationer: Aino Leijon

Husets placering i landskapet

Byggnader uppfördes förr på mark som inte lämpade sig för uppodling och där förutsättningarna för en torr, stabil och enkel grundläggning fanns. Den naturliga terrängen togs till vara så mycket som möjligt och låglänta och fuktiga platser undveks. Förutsättningarna och de praktiska kraven har gjort att bebyggelsens placering underordnat sig den omgivande miljön på ett naturligt sätt vilket vi lärt oss att uppfatta som tilltalande.

Husen bör underordna sig landskapet. Undvik därför byggnader i det öppna landskapet och placera istället huset så att det blir ett komplement till befintlig bebyggelse, i ett skogsbryn eller vid en bergknalle där huset får stöd i landskapet. Områden med varierad bebyggelse tål nytillskott bättre än en enhetlig och särskilt värdefull bebyggelse.

En väl vald placering med husen i anslutning till skogsbrynet och befintlig väg.

Rekommendationer

- Placera huset som ett komplement till befintlig bebyggelse, i ett skogsbryn eller vid en bergknalle.
- Placera inte byggnader i det öppna landskapet.
- Placera gärna huset i anslutning till befintliga vägar för att undvika nya tillfartsvägar.

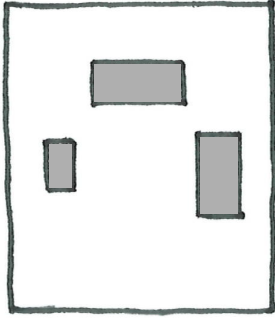
Blått (1) visar exempel på förtätning inne i byn. Grönt (2) visar en ny tomt i utkanten av byn.

Husets placering på tomten

När du väljer hus, utgå då från hur tomten ser ut och välj ett hus som är anpassat till den för att undvika onödiga markarbeten och för att få en så naturlig inpassning som möjligt i terrängen. Schaktning och utfyllning av mark ger lätt ett konstlat intryck. Ett smalt hus eller ett hus uppdelat i flera volymer gör det lättare att anpassa till en kuperad tomt. Fristående garage och uthus gör det lättare att anpassa sig till tomten och skapar även skyddade uteplatser. I äldre bymiljöer bör garage och förråd byggas fristående från bostadshuset för att behålla områdets karaktär.

Rekommendationer

- Anpassa huset till tomten och inte tomten efter huset.
- Placera huset där minst ingrepp behöver göras i marken för att undvika sprängning, schaktning och utfyllnad.
- Ett smalt hus eller ett hus uppdelat i flera volymer gör det lättare att anpassa till en kuperad tomt.
- Placera garaget som en fristående byggnad. Det ger friytor runt byggnaderna och underlättar vid eventuell framtida utbyggnad av både bostadshus och garage.
- Hela tomten behöver inte vara gräsmatta. Någon del kan gärna vara naturtomt.
- Låt inte hårdgjorda ytor på tomten bli för stora och dominerande. Undvik dem om möjligt.
- Låt buskar och träd fungera som naturliga tomtavskiljare. Om tomten ändå behöver hägnas in, är häckar, enkelt utformade staket eller gärdesgårdar att föredra.
- I lantbruksmiljöer bör uthusfunktionerna läggas samman i en eller flera större byggnader.

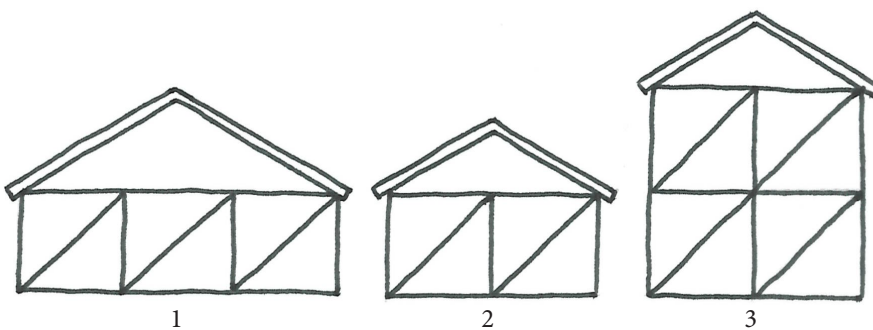
Flera mindre huskroppar skapar skyddade lägen och underlättar även vid eventuell framtida utbyggnad.

Husets utformning

Ett nyuppfört hus på landsbygden är ofta mycket framträdande. Det skiljer ut sig både på långt håll och i närmiljön mer än ett hus i staden. Det är därför viktigt att utforma huset så det samverkar både med omgivande landskap och med närliggande bebyggelse. När man bestämmer utformning av ett hus är det bra att titta på traktens bebyggelse för att få ett hus som passar in. Ett traditionellt utformat hus är oftast att föredra men även ett hus med modernare formspråk kan passas in i landskapet och bebyggelsen på ett naturligt sätt. Om du bygger i ett område med kulturhistoriskt värdefull bebyggelse så ska huset anpassas till omgivande byggnaders form och färg. Byggnadens proportioner, material och färg är viktiga karaktärsdrag att tänka på vid utformningen av huset.

Proportioner

Moderna typhus har ofta helt andra proportioner än de äldre husen. De är ofta breda och utformade för att verka så låga som möjligt. Det traditionella mellan- och nordsvenska huset är avlångt, smalt och högt. Genom att t.ex. göra mindre takfot, ge fönstren större höjd än bredd och låta det finnas en bit vägg ovanför dem får man ett större intryck av höjd.

Moderna typhus är ofta tre gånger så breda som höga (bild 1) medan äldre envåningshus vanligen är dubbelt så breda som höga (bild 2). Äldre tvåvåningshus är ofta lika breda som höga (bild 3).

Material

Materialvalen spelar en stor roll för upplevelsen av huset. Grundregeln är att använda det material som är traditionellt på platsen. Man bör även begränsa antal material och undvika material som efterliknar ett annat. Stående träpanel är ett traditionellt fasadmaterial som passar in i de flesta miljöer. Det traditionella takmaterialet är lertegel men tegelröda betongpannor och falsat plåttak kan i många fall accepteras.

Färg

Den vanligaste och traditionella fasadfärgen på trähus på landsbygden är Falu rödfärg som passar i de flesta miljöer. Om du inte vill rödfärga huset kan du i många fall använda en annan dov färg som brunt, grått eller grönt men undvik klara och kraftigt lysande färger. På större mangårdsbyggnader liksom viktiga byggnader har ljusare färger traditionellt använts. Uthus är oftast röda eller mörka. För att det nya huset ska passa in är det viktigt att titta på omgivningen och välja färg efter detta.

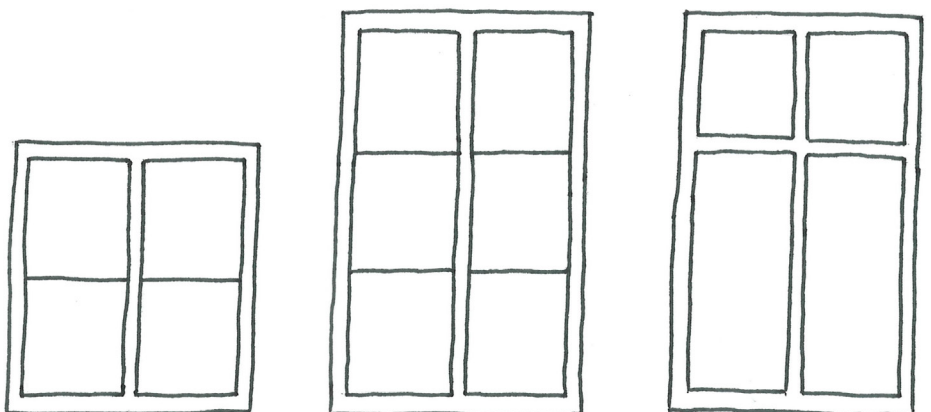
Falu rödfärg passar i de flesta miljöer på landsbygden.

Detaljer

Utformningen av detaljerna har stor betydelse för hur en byggnad uppfattas. Ett i övrigt stilrent hus kan lätt förstöras av olämpligt utformade eller onödiga detaljer. Var sparsam med detaljer eftersom för mycket utsmyckningar lätt ger ett oroligt intryck. Äldre hus har fönster med stående eller kvadratisk form som är indelade i rutor med liknande proportioner och en kraftig mittpost. De äldre husen har även ett begränsat antal fönsterstorlekar och fönstren är placerade symmetriskt eller i en lugn rytm. Dörrar var i allmänhet målade trädörrar av spegeltyp eller paneltyp. Dörrar är oftast målade i en avvikande färg t.ex. vitt, gult, blått, grönt eller brunt. En veranda eller en farstukvist vid entrén har gammal tradition. Den både skyddar entrén och förhöjer husets utseende. Utformningen av farstukvistar bör vara enkel och taket helst utföras som sadeltak.

Tre typer av traditionella fönster med mittpost.

Gult är en detaljfärg som passar till röda, bruna, gråa och gröna hus.

Rekommendationer

- Utgå från platsens förutsättningar och lokala byggnadstraditioner.
- Undvik att bygga breda hus.
- Gör inte husen onödigt låga.
- Välj enkla rätvinkliga husvolymmer.
- Låt inte takets volym dominera över fasadens.
- Använd naturliga material och undvik material som försöker efterlikna ett annat. Använd begränsat antal material.
- Dela inte upp fasaden i en överdel och underdel med olika färg och/eller material. Undvik avskiljande midjeband.
- Välj hellre stående panel än liggande panel.
- Låt inte inglasade uterum dominera över bostadshuset.
- På landet passar oftast ett symmetriskt sadeltak i lutningen 22-34° bäst. Taklutningen 38° kan vara acceptabel i mindre känsliga miljöer. Branta tak bör undvikas eftersom de ger en oproportionellt stor takyta i förhållande till väggarna.
- Uthus kan förses med pulpettak.
- Låt huset ha mer väggyta än fönster. Undvik stora glasade partier.
- Sträva efter att fönstren i så stor utsträckning som möjligt blir lika stora på hela huset. Fönstren bör ha mittpost.
- Var sparsam med detaljer. Allt för mycket utsmyckningar ger ett oroligt intryck.
- Låt inte garage och andra uthus dominera över bostadshuset. Var sparsam med att markera detaljer på garage och uthus. Enligt tradition är bostadshuset alltid finast.
- Använd inte klara och kraftigt lysande färger. Använd istället dova färger som harmoniserar med naturens färger t.ex. falurött, brunt, grönt och grått.
- Använd starkare kulörer endast till detaljer.
- Garage och andra uthus kan målas med Falu rödfärg även om bostadshuset har en annan färg.
- Farstukvistar bör utformas enkelt och förses med sadeltak.

Om- och tillbyggnad

Vid om- och tillbyggnader är det viktigt att vara varsam så att husets ursprungliga form kan avläsas även efter ändringen. Tillbyggnaden ska underordna sig den ursprungliga byggnaden både vad gäller form, färg och proportioner.

Får jag bygga?

Om du vill bygga nytt på en tomt som inte är avstyckad är det lämpligt att söka ett förhandsbesked hos kommunen. I ett förhandsbesked prövas om en plats är lämplig för tänkt ändamål utan att du behöver ta fram ritningar på huset. Vanligtvis krävs endast en karta som visar önskad tomtplats, placering av hus samt eventuella nya tillfartsvägar. Ett positivt förhandsbesked ger dig rätten att vidta en viss åtgärd på en viss plats. Innan du får börja bygga måste du dock ansöka om och invänta beslut om bygglov och startbesked.

Kontaktuppgifter

Västmanland-Dalarna miljö- och byggförvaltning
Plan- och byggenheten
774 81 Avesta

Besöksadress: Strandbacksvägen 7, Avesta

Telefon: 0226-64 54 54

E-post: miljo-bygg@avesta.se